

Slovenski Pravniki

Leto LVI. Ljubljana, decembra 1942-XXI. Štev. 11.—12.

O pristojnosti rednih kazenskih sodišč za sojenje dejanj, kaznivih po najnovejših predpisih.

Ivan Brelih.

(Konec.)

Težkoče se utegnejo pojaviti v praksi naših sodišč ob uporabljanju predpisov, ki veljajo tudi za našo pokrajino in ki so bili izdani deloma od Visokega komisarja za našo pokrajino, deloma pa kot zakon, veljaven za celo Kraljevino Italijo všteti nove province, torej tudi ljubljansko, pri katerih je očitvidno, da je naredbo-odnosno zakonodavec upošteval glede vrst zagroženih kazni in glede meje stvarne pristojnosti med okrajnimi in zbornimi sodišči določbe italijanskega občega kazenskega zakonika in italijanskega zakonika o kazenskem postopanju, ne da bi se oziral na predpise pri nas veljavnega kz. in kp. To so naslednje naredbe odnosno zakon: 1. kr. dekret-zakon z dne 3. septembra 1941-XIX in spremenjen v zakon z zakonom z dne 19. decembra 1941-XX št. 1641 „o prepovedi odsvojitve in izvoza dragih kovin in dragih kamnov“, ki v čl. 6 izrečno določa, da velja tudi za našo pokrajino; 2. naredba Vis. kom. z dne 24. januarja 1942-XX št. 7 o uvedbi osebne izkaznice in 3. naredba Vis. kom. z dne 18. marca 1942-XX št. 48 o novih določbah o ureditvi proizvodnje in porabe papirja.

Ad 1. Navedeni zakon določa za sojenje zločinstev (delitti) iz tega zakona pristojnost okrožnega sodišča in ima tele kazenske sankcije: ječo od 2 do 10 let poleg denarne kazni; ječo od 3 do 15 let poleg denarne kazni; ječo od 6 mesecev do 6 let poleg denarne kazni; ječo od 2 do 10 let poleg denarne kazni; denarno kazen od 5000 do 20.000 lir; zapor od 3 mesecev do 3 let in denarno globo od 1000 do 3000 lir.

Ad 2. Navedena naredba ima v čl. 11 gledé pristojnosti določbo: Sojenje prestopkov (v avtentičnem italijanskem tekstu „delle contravvenzioni“), predvidenih v tej naredbi, je odkazano pretorju (okrajnemu sodniku). Kazenske sankcije te naredbe so različne za različne kršitve:

zapor do 3 mesecev in globa od 250 do 2500 lir; ječa od 2 do 4 let in denarna kazen ne pod 20.000 lir.

Ad. 3. Navedena naredba določa za kršitve kazen zapore do 3 let poleg globe do 10.000 lir. Glede pristojnosti nima določb, ker je v smislu ital. kaz. postopnika jasno podana pretorjeva.

Zaradi boljšega razumevanja je treba imeti pred očmi nekatere določbe italijanskih zakonov.

Ital. obč. kazenski zakonik (Codice Penale, skrajšano C. P.) deli v svojem splošnem delu kazniva dejanja (reati) v dve vrsti, v zločinstva (delitti) in v prestopke (contravvenzioni) po različnosti vrste kazni, ki je za kaznivo dejanje zagrožena (čl. 59 C. P.). — Čl. 17 C. P. pa določa: Glavne kazni, določene za zločinstva so: 1. smrt; 2. dosmrtna ječa (ergastolo); 3. ječa (reclusione); 4. denarna kazen (multa). — Glavne kazni, določene za prestopke so: 1. zapor (arresto); 2. globa (ammenda).

Ital. zakonik o kazenskem postopku (Codice di Procedura Penale, skrajšano C. P. P.) določa stvarno kompetenco sodišč tako-le: Čl. 29: Spada pred porotno sodišče (Corte d'assise) sojenje zločinstev, za katera določa zakon kazni smrti, dosmrtno ječe ali ječe, ki v najmanjši izmeri ni nižja od osmih let ali v najvišji izmeri ni nižja od dvanajstih let. — Čl. 50: Spada pred okrožno sodišče sojenje kaznivih dejanj, ki so različna od v prejšnjem členu navedenih in ki niso dodeljena pristojnosti okrajnega sodnika. — Čl. 50: Spada pred okrajnega sodnika sojenje kaznivih dejanj, za katera določa zakon kazni na prostosti, ki v najvišji izmeri ni višja od treh let ali kazni v denarju, samo ali združeno s prej navedeno kaznijo na prostosti, katera ni v najvišji izmeri višja od desetisoč lir (čl. 51).

Čl. 16 C. P. določa: Določbe tega zakonika se uporabljajo tudi na stvari, ki so predmet drugih kazenskih zakonov, kolikor slednji kaj drugega ne določajo.

Po določbah C. P. se kazen giblje v meji od 15 dni do 24 let z obveznim delom in z osamitvijo po noči (čl. 23); kazen zapore se giblje v meji od 5 dni do 3 let z obveznim delom in z osamitvijo po noči (čl. 25); denarna kazen znaša najmanj 50 lir in največ 50.000 lir (čl. 24); globa pa najmanj 20 lir in največ 10.000 lir (čl. 26).

C. P. P. določa torej drugačno mejo za stvarno pristojnost med okrajnimi in okrožnimi sodišči kakor naš kp. Če ne upoštevamo prestopkov, zagrešenih po mlajših maloletnikih (§ 9 t. 1 kp.), je po našem kp. okrajno sodišče pristojno

le za sojenje prestopkov, a ne vseh, temveč le onih, za katere je zagrožena kazen zapora (ali strogega zapora) do največ 1 leta ali denarna, ali zaporna in denarna kazen obenem ali samo denarna kazen (§ 9 t. 2 kp.). Sojenje vseh drugih prestopkov in sploh vseh zločinstev — na prvi stopnji seveda — spada pred okrožno sodišče (§§ 10 št. 3, 11 št. 2 kp.). Italijanski okrajni sodnik (pretor) ima po C. P. P. širšo pristojnost tako gledé višine kazni na prostosti, ki je merodajna za določitev stvarne pristojnosti, kakor tudi glede vrste kaznivih dejanj, ker je pristojen tudi za sojenje nekaterih zločinstev; po drugi strani pa ima ožjo pristojnost glede dejanj, za katere je določena denarna kazen, sama ali združena s kaznijo na prostosti, ker je tukaj meja znesek 10.000 lir, dočim po našem kp. višina denarne kazni nikdar ne izključuje pristojnosti okrajnega sodnika.

Na drugi strani pozna italijanski kazenski zakon poleg dosmrtna kazni samo dve vrsti časnih kazni na prostosti, to je reclusiona za zločinstva in arresto za prestopke.

Pri uporabljanju zgoraj navedenega zakona o prepovedi odsvojitve in izvoza dragih kovin in dragih kamnov bo stvar glede pristojnosti, kolikor gre za dejanja, ki se kvalificirajo po vrsti zagrožene kazni, za zločinstva jasna, ker so taka dejanja zločinstva in jih bodo morala tudi naša sodišča kvalificirati za zločinstva. Kolikor pa bo šlo za dejanja, ki zanje navedeni zakon določa kazen zapora do 5 let in globo do 3000 lir, bo pri nas ta dejanja smel soditi le sodnik-poedinec okrožnega sodišča v smislu § 10 t. 3 kp., če tudi gre le za prestopke in če tudi je za sojenje takih prestopkov v Italiji po C. P. P. pristojen pretor. Pri nas velja glede pristojnosti v polnem obsegu naš kp. glede na določbo prej citiranega razglasa z dne 24. aprila 1941, kajti doslej pristojna oblastva gledé določb o pristojnosti naših sodišč niso odredila kaj drugega.

Omeniti je, da prej navedeni zakon izrečno pravi, da je za zločinstva pristojen tribunale in to tudi v primerih iz drugega odstavka člena 2. Ta določba je bila potrebna za Italijo, kjer velja C. P. P., ker bi sicer po določbah čl. 29 C. P. P. bilo za te primere, za katere je zagrožena kazen ječe od treh do petnajstih let, bilo pristojno porotno sodišče. Navedeni zakon o dragih kovinah in kamnih velja namreč za vsa kraljevino.

Naredba Vis. kom. o uvedbi osebne izkaznice določa za nekatere kršitve kazen zapora ali globo; za neupravičeno prekoračenje meje v svrhu utihotapljenja v našo pokrajino

pa je določena kazen ječe od 2 do 4 let in denarna kazen ne pod 20.000 lir. Slednje dejanje je torej zločinstvo, vsa druga so pa le prestopki. Naredba pravi v čl. 11: „Sojenje prestopkov, predvidenih od te naredbe, je odkazano okrajnemu sodišču.“ — Tukaj je po mnenju pisca besedo „contravvenzioni“ razumeti v njenem tehničnem pomenu v smislu C. P. v nasprotju s pojmom „delitto“. Slovenski prevod v Služb. Listu „Sojenje prekršitev“ je netočen in zapelje človeka v napačno razumevanje. Že stilistika, način izražanja v raznih drugih naredbah Visokega komisarja govori za gornje mnenje, kajti povsod, kjer se v naredbah določajo kazni za kršitve sploh dotičnih predpisov, se rabijo v izvirnem besedilu: „I contravventori“ (t. j. prestopniki) sono puniti“; „i trasgressori saranno puniti“, „le infrazioni saranno punite“. Zato bi se praviloma slovenski prevod čl. 11 moral glasiti: „Sojenje prestopkov itd.“ in je to tako razumeti, da je le za prestopke v smislu kz. pristojno okrajno sodišče, s čimer se je pač hotelo izrečno določiti, da je pristojnost upravnega oblastva izključena. Če se naredba tako razume, potem je jasno, da je za sojenje zločinstva iz čl. 8, za katero je določena poleg kazni v denarju kazen ječe, pristojno v smislu kp. okrožno sodišče, kakor bi bilo za to tudi po C. P. P. pristojno okrožno sodišče. Ravno ta okolnost tudi govori za to, da je besedo „contravvenzioni“ v čl. 11 razumeti v tehničnem pomenu, sicer bi ta naredba uvajala absurdnost, da bi moralo okrajno sodišče izrekati za zločinstvo kazen ječe od 2 do 4 let! —

Za dejanja, kazniva po naredbi o ureditvi proizvodnje in porabe papirja, je glede na zagroženo kazen (zapor do 3 let in globa) pristojno okrožno sodišče (sodnik poedinec, § 10 t. 3 kp.).

Rešiti je še vprašanje, katero kazen naj izrekajo naša sodišča, kjer določajo zgoraj navedeni zakon odnosno naredbe kazen ječe in zopora.

Za nas veljajo v smislu razglasa z dne 24. aprila 1941 še vedno določbe splošnega dela jugoslovanskega kz., ker kake drugačne veljavne določbe še nimamo in veljavnost splošnega dela C. P. na našo pokrajino še ni bila razširjena. To je izven dvoma. Sicer so predpisi, o katerih je v tej razpravi govor, posebni, izjemni predpisi v smislu § 13 kz., ki o njih določa ta §, da se na kaznovanje zaradi prekršitev istih ne uporabljajo določbe kz., zaradi česar bi kdo utegnil meniti, da se naj pri izrekanju kazni zaradi kaznivih dejanj po teh predpisih uporabljajo določbe splošnega dela

italij. C. P., ko gre vendar za vrste kazni, ki so povzete iz C. P. in ki ne ustrezajo kaznim našega kz. Vendar bi bil moral zakonodavec v predmetnih izjemnih naredbah izrečno določiti, ali in koliko naj se pri kaznovanju po teh izjemnih naredbah uporabljajo določbe drugih zakonov in ne splošni del pri nas veljavnega kz. — ali pa izrečno določiti, katera vrsta kazni po kz. naj se prisodi tam, kjer je zagrožena kazen „reclusione“ ali „arresto“. Podoben primer smo imeli, ko so pri nas z ukazom ministrskega sveta z dne 25. februarja 1919 razširili veljavnost 9. in 10. poglavja srbskega kaz. zakonika na ozemlju cele Kraljevine SHS in so potem glede sojenja dejanj iz navedenih poglavij srbsk. kz. z min. naredbo z dne 27. maja 1919 izrečno razveljavili vse nasprotno in neskladne določbe v Sloveniji veljavnih kaz. zakonov ter razširili na Slovenijo tudi določbe s. k. z. o obtežilnih in olajšilnih okoliščinah in izrečno določili, da se s kaznijo „robija“ v smislu s. k. z. razume „težka ječa“, a s kaznijo „zapor“ s. k. z. „strogi zapor“ po avstr. k. z.

Takih posebnih določb italijanska oblastva glede prej navedenih naredb odn. zakona niso izdala, če tudi je to bilo izrečno predvideno v kralj. dekretu - zakonu z dne 3. maja 1941 št. 291, in sicer v čl. 7, ki pravi: Kraljeva vlada je pooblaščenca objaviti na ozemlju Ljubljanske pokrajine ustavo in druge zakone kraljevine, kakor tudi izdati predpise, ki so potrebni za njih vzporeditev s tamkaj veljavno zakonodajo...“

Zato bodo naša sodišča morala izrekati tudi pri sojenju dejanj, za katera zakonite določbe določajo kazni „reclusione“ in „arresto“, kazni, predvidene v našem kz. — „kar se sodi pred rednimi sodišči, vse to mora biti presojevano po pravilih občega dela kz., razen če obstoje v konkretnem primeru posebni predpisi posebnega (stranskega) zakona v smislu § 13 kz.“ (dr. M. Dolenc: „Novi kazenskopravni predpisi o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije“ v Slov. Pravniku 1939, str. 276).

Po našem mnenju se bodo sodniki morali pri reševanju tega vprašanja držati načela, izraženega v § 10 našega kz., da se namreč takrat, ko se ima všteti v novo kazen druga kazen, ki jo je storilec zaradi istega dejanja že prestal v inozemstvu in ki ni iste vrste z pri nas izrečeno kaznijo, ta prejšnja kazen všteje po svobodni oceni. Sodišča bodo morala torej po prostem pravičnem preudarku odločiti, kateri vrsti kazni kz. ustrežata najbolj kazni reclusione in kazni arresto.

Mi poznamo za zločinstva dve vrsti časnih kazni, namreč robijo in zatočenje, kakor je tudi prejšnji it. kz. iz l. 1889. poznal dve vrsti, namreč „reclusione“ in „detenzione“, dočim pozna sedanji C. P. samo eno vrsto, to je reclusione. Obsodba na reclusione ne pod 5 let ima za posledico trajno izključitev iz javnih služb (kar ustreza približno naši „izgubi častnih pravic“), obsodba ne pod 3 leti pa povzroči izgubo navedenih pravic le za 3 leta (čl. 29 C. P.). Če se upošteva to in nadalje, da naša časna „robija“ ne sme biti krajša od 1 in ne daljša od 20 let, da je način prestajanja iste približno enak načinu prestajanja kazni „reclusione“ in da so tudi posledice pri obeh kaznih — vsaj deloma — podobne in da je naša kazen „zatočenja“ zelo redko uporabljiva in zagrožena kazen — naš kz. jo zagroža le v približno 10 primerih) — ter da se naša robija ob pogojih § 71 št. 4 kz. dá spremeniti v strogi zapor najmanj 3 mesecev, potem bo še najbolj pravilno in pravično, če se za „reclusione“ pri nas prisodi „robija“ v smislu kz. — Edino kadar bi zakon zagroževal „reclusione“ brez označenja najmanjše mere ali z označenjem najmanjše mere pod 1 letom, potem bo umestno prisoditi strogi zapor, kolikor bo sodišče smatralo, da je na mestu kazen pod 3 meseci.

Za prestopke poznamo mi tudi dve vrsti časnih kazni „zapor“ in „strogi zapor“; tako prejšnji kakor sedanji it. C. P. poznata pa samo eno vrsto, to je „arresto“. „Arresto“ se razteza od 5 dni do 3 let z obveznim delom in osamitvijo po noči, dočim naš strogi zapor ne sme biti krajši od 7 dni in ne daljši od 5 let in se prestaja, če ni krajši od 1 leta, v posebnih kazenskih zavodih (§ 39 kz.), z obveznim delom, od začetka v celici (§ 4 z. o izvrš. kazni). Zato bo ustrezala kazni „arresto“ v smislu, kakor jo predvidevajo italijanski zakoni, še najbolj naša kazen „strogega zapora“, ki se bo dala ob obstoječih pogojih v slučaju umestnosti še v smislu § 71 št. 3 ali 4 kz. omiliti. Seveda se v takih primerih ne bo smel prekoračiti nikdar maksimum 3 let, ker je zakon, ki je bil izdan v duhu in smislu italijanske zakonodaje, imel v mislih pri določitvi kazni „arresto“ očitno pojem te kazni, kakor jo določa čl. 25 C. P.

V pogledu denarnih glob ne bo težkoč, ko naš kz. navzgor ne pozna maksimuma (§ 42 kz.) in ko je za dejanja, za katera je določena samo kazen v denarju (globa v smislu C. P.) ali denarna kazen poleg zapora ali strogega zapora do enega leta, vedno pristojno okrajno sodišče (§ 9 št. 2 kp.). Pri spremembah denarnih kazni (glob) na zaporno v smislu § 44 kz. naš predpis, da velja razmerje 60 Din (to je 22'80 lir)

za en dan, ni le nepraktičen, temveč tudi neugoden za obsojenca, če tudi bo treba uporabljati določbo § 44 al. 1, zadnji stav. kz., da nadomestni zapor pri prestopkih ne sme biti daljši nego šest mesecev. C. P. predpisuje razmerje 1 dan zapora za vsakih 50 lir globe oziroma 1 dan reclusionne za vsakih 50 lir multe (čl. 135). Tudi čl. 3 zgoraj cit. naredbe z dne 26. januarja 1942 št. 8 o določbah glede kršitev oskrbovalnih predpisov določa izrečno za vse kazni v denarju, izrečene za kršitve „in materia annonaria“, razmerje 1 dan za vsakih 50 lir. Zato morajo naša sodišča ne samo pri sojenju kršitev predpisov te vrste, temveč tudi pri sojenju kaznivih dejanj na podlagi italijanskih zakonov oziroma naredb izdanih od Visokega komisarja, kolikor je očitno, da je naredba — odnosno zakonodavec imel pri tem pred očmi splošno določbo čl. 135 C. P. in ne določbe jugoslovanskih zakonitih predpisov, izrekati, da se kazni v denarju ima ob neizterljivosti spremeniti v kazni zapora v relaciji 1 dan zapora za vsakih 50 lir.

Poudariti je treba, da je kazni multa, če tudi je to kazni v denarju, kazni za zločinstva v smislu C. P. (čl. 17). Kjer je očitno, da je zagrožena ta kazni in ne denarna kazni v smislu našega kz., ki pozna denarno kazni kot glavno kazni za prestopke (§§ 15, 35 kz.), bodo tudi naša sodišča morala dotično dejanje označiti kot zločinstvo in bo zato za taka dejanja vedno pristojno v smislu pri nas veljavnega kp. okrajno sodišče (§ 11 št. 2 kp.) kot zborna sodišče. Multa je vse hujša kazni nego naša denarna kazni v smislu § 42 kz., ki ji ustreza kazni „ammende“ (globe), ki jo določa C. P. kot kazni za prestopke. Kazni multa se ob neizterljivosti ne spremeni v kazni zapora kakor naše kazni v denarju, temveč kot kazni za zločinstvo v ječo, ki pa ne sme biti višja od treh let (čl. 136 C. P.).

Dostavek. Že po zaključitvi te razprave so izšle še tri naredbe Visokega komisarja, ki določajo, da je za sojenje kaznivih dejanj po teh naredbah pristojno vojaško vojno sodišče. To so naredbe: „predpisi o rabi zvonov“ z dne 11. avgusta 1942 št. 158, „ureditev proizvajanja, trgovanja in porabljanja rudninskega kuriva“ z dne 2. septembra 1942 št. 169 in „predpisi o proizvajanju, razdeljevanju in porabljanju lesnega oglja in drv“ z dne 2. septembra 1942 št. 170.

Na koncu naj poudarim še važno določbo tretjega odstavka čl. 2 že prej citirane naredbe Vis. komisarja z dne 26. januarja 1942 št. 8. Po tej določbi sodišča niso več pri-

stojna izrekatı zaplembe blaga ali odvzema obrtne pravice in to tudi takrat, ko so pristojna za izrekanje kazni za prestopke predpisov o oskrbi, potrošnji in cenah življenjskih potrebščin. Tretji odstavek čl. 2 citirane naredbe določa namreč: „Zgoraj omenjena oblastva — (mišljena so tu kvestura in upravna oblastva prve stopnje) — smejo poleg kazni po njih pristojnosti, če je bilo dejanje storjeno v izvrševanju trgovine ali obrta, začasno odvzeti obrtno pravico in predlagati Visokemu komisarju njen trajni odvzem. Če treba, odredijo tudi zaplembo blaga, ki ostane pod zaporo do nadaljne odredbe Visokega komisarja. In to tudi v primerih, ko se pošljejo spisi zaradi višje pristojnosti sodišču.“ — To se pravi, da sodišče niti v primerih, v katerih kvestura oziroma upravno oblastvo zaradi strožje pokaznitve odstopi ovadbo sodišču, ni več pristojno za odločanje o odvzemu obrtnega dovoljenja in o zaplembi blaga. O vsem tem odloča vedno, ne samo takrat, ko izreka kazen v lastni pristojnosti, kvestura oziroma upravno oblastvo prve stopnje. Slednja oblastva pa morajo, če izrečejo začasni odvzem obrtne pravice in če smatrajo, da je potreben trajni odvzem, predlagati Visokemu komisarju, da izreče trajni odvzem. Ako smatra kvestura ali upravno oblastvo prve stopnje za umestno, da se blago zapleni, izreče zaplembo blaga, ki ostane pod zaporo, dokler ne odredi Visoki komisar ali preklic zaplembe ali definitivno zaplembo. Naredba z dne 26. januarja 1942 je torej glede vseh kršitev oskrbovalnih predpisov, na katere se nanaša, odvzela sodnim oblastvom pristojnost izrekanja očevalnih odredb trajnega ali začasnega odvzetja obrtne pravice in zaplembe blaga. Vse to s prozornim namenom, da se iz javnih interesov kaznujejo in pobijajo prestopki te vrste čim hitreje in občutneje ter da se na ta način čim uspešneje preprečijo kršitve zadevnih izrednih predpisov.

Obmejno drevje.

Pravnogospodarski pogledi.

Dr. Peter Pavlič.

Pri postavljanju norm glede drevja na meji in njega plodov je zakonodavec pred težko rešljivim problemom: na eni strani naj bi bilo omogočeno lastniku zemljišča čim bolj izkoristiti vsak prostorček z nasadi, z druge strani pa naj bi to ne oviralo soseda v razpolaganju z njegovo ne-